7e JAARGg. № 82.

OOSTPOST
SOERABAYASCHE COURANT

Prijs der Inteekening.
Per 6 maanden voor Soerabaya. . . . . . f 7.50
" " " " Java. . . . . . . " 9.—
" " " " Buitenbezittingen. . . " 10.—
" " " " Nederland. . . . . " 13.—
De OOSTPOST verschijnt elken *Maandag* en *Donderdag*.

DONDERDAG 13 OCTOBER 1859.

Bij deze courant behoort een bijvoegsel.

DE REGELING VAN HET MUNTWEZEN IN NEDERLANDSCH INDIE.

De laatste tijden zijn zeer vruchtbaar geweest in beschouwingen, redeneringen, aanmerkingen, etc. betreffende het punt van de thans *en train d'exécution* zijnde regeling van het muntwezen in Nederlandsch Indie, een onderwerp dat overvloediglijk stof tot beschouwingen oplevert, hoofdzakelijk wegens de weinig afdoende maatregelen die het Gouvernement heeft genomen om de invoering van het nieuwe muntstelsel te doen plaats hebben, zonder dat daardoor de belangen van het algemeen gevoeliglijk werden benadeeld.

Ook wij willen ons heden verledigen met onze beschouwingen dienäangaande neder te schrijven, niet omdat wij de *file* van vitters willen vermeerderen, maar omdat wij door onze positie, zoowel als door onze bekendheid met al wat den dessabewoner aangaat, in de gelegenheid zijn om veel te zien en optemerken dat door anderen wordt voorbijgezien, en wij dus vermeenen dat de openbaarmaking van onze beschouwingen ten nutte kan zijn van het algemeen.

Voor zooveel wij die heden noodig hebben, is de dogmatiek van het muntwezen in weinige woorden zamentevatten. — De waarde van een muntstuk, *qua munt*, is, in het land zelve, die welke de regering er aan doet hechten; in een ander land rigt zich die waarde naar de verhouding die er bestaat tusschen de metallieke waarde van de in dat land gangbare munt en het uit den vreemde daar aangebragte geldstuk. — Zoo betaalt men in Pruissen het Hollandsch goudstuk met een aantal *silbergroschen* welker metallieke waarde gerekend wordt daarmede gelijk te staan, doch die in nominale, of *gemuntte-geldswaarde* veel meer representeren dan het Hollandsche goudstuk. Het geld uit vreemde landen wordt dus een handelsartikel dat verkoopbaar is naar deszelfs stoffelijke waarde, en de cours van eene vreemde geldsoort regelt zich naar de behoefte die er aan bestaat *qua handelsvoorwerp*.

In het opzigt nu van deszelfs muntstelsel heeft Nederland immer als vreemdeling gestaan tegenover deszelfs Oost-Indische kolonien. — Sedert onheuchelijke jaren heeft het Hollandsch goud en zilvergeld hier eene cours verre boven deszelfs muntwaarde, iets dat een elk bekend is, en nu nog dagelijksch door een elk wordt ondervonden.

Het lust ons niet in het breede uitteweiden omtrent den graad van moraliteit van het principe, want zij zijn niet meer van deze wereld, die mannen, die aan Nederland muntstukken gaven van eene nóg betere gehalte dan de tegenwoordige Nederlandsche munt is, omdat zij ten volle overtuigd waren dat het *in het belang der natie* is eene munt van goede gehalte te hebben, en niettegenstaande dat helder inzigt in de zaak, aan Indie eene munt gaven, zóó min, dat deszelfs nominale waarde in den volsten zin des woords *fictif* is. — Die handeling was geheel in overëenstemming met het, voor vijftig jaren in Holland nog vrij algemeene, denkbeeld dat Indië een geschikt toevlugtsoord was alleen voor het uitvaagsel der natie,........ die handeling was geheel in overëenstemming met het streven om *à tort et à travers* van Indië te halen wat er met mogelijkheid van te halen was.... en daarom lust het ons niet in het breede uitteweiden over de feilen van geslachten die reeds van het wereldtooneel zijn afgetreden, terwijl de mannen die heden aan het roer staan, het kwaad reeds hebben ingezien, en er in hebben toegestemd dat, ter wegneming van hetzelve, groote opofferingen zouden worden gedaan.

De goede wil dus van het hedendaagsch bestuur is ten volle gebleken. Maar...... zijn de noodige maatregelen genomen om de invoering van het nieuwe muntstelsel zoodanig te doen plaats hebben dat aller belangen gelijkelijk werden in het oog gehouden?..... dat handel en nijverheid geene belemmering ondervonden in de gewone geldcirculatie?.... dat een elk gelijkelijk tegen verlies is gevrijwaard?

Het invoeren van een nieuw muntstelsel is iets dat niet onder de dagelijksch voorkomende gevallen rangschikt, zoodat het moeijelijk is om naar antecedenten te werk te gaan, en indien men veelvuldige, gemotiveerde klagten als bewijs mag aannemen, dan dragen de maatregelen waarnaar tot heden de invoering van het nieuwe muntstelsel heeft plaats gehad, de kenmerken van noviciteit, tegelijk met die van goeden wil.

Ten einde den schijn van vitzucht te vermijden zullen wij ons bepalen tot eenige *zeer weinige* daadzaken waarop wij duidelijkheidshalve moeten wijzen.

De zoogenaamde buitenposten, waar men altijd sterker dan op Java de behoefte gevoelde aan eene meer gangbare munt dan de Javasche was, zijn de plaatsen geweest waar men met de invoering van het verbeterde muntstelsel het eerst is aangevangen, en dáár was het dat de eerste ondervinding werd opgedaan omtrent de al dan niet valabiliteit van de daarbij voorgeschrevene maatregelen.

Een enkel voorbeeld zij genoeg.

Ter westkust van Sumatra, waar de van Engelschen oorsprong zijnde *haantjes* en andere *valsche duiten* bij massa's worden ingevoerd, omdat die daar voor driemaal derzelver waarde kunnen worden in omloop gebragt, werd van wege de Directie van financiën voorgeschreven dat het oude kopergeld niet zou worden ingewisseld tegen deszelfs vaste cours van 120 duiten per gulden, maar dat aan 's lands kas zou worden uitgekeerd een gulden voor elke $^{1225}/_{10\cdot000}$ Amst: ponden oude duiten.

Welk was het motif waarop dat voorschrift was gebaseerd? was dat om zich te vrijwaren tegen het verlies dat zou kunnen ontstaan door de te ligte gehalte van vreemde duiten? Het is, *en tout cas*, een vreemd voorschrift, dat bij ondervinding bleek niet doeltreffend te zijn, want toen van wege dezelfde Directie werd bepaald dat, na verloop van den tot inwisseling bepaalden tijd, geen oude koperen duiten meer bij 's lands kas zouden worden aangenomen, maar dat de bevolking onderling zich daarom toch van die oude duiten kon blijven bedienen, toen scheen het dat de bevolking daaruit begreep, dat met de invoering van het niewe muntstelsel meer werd bedoeld het gerief van het bestuur als dat van het volk; de meesten wilden zich het verlies van eenige duiten per gulden niet laten welgevallen, en de slotsom is, dat thans te Sumatra *centen*, *oude duiten* en *valsche duiten*, alles dooreën, als onderling betaalmiddel fungeert,.. dat elk dezer onderscheidene muntstukken aan verschillende agiós zijn onderworpen,.. en dat de nieuwe munt, als de duurste, het minst wordt geäppreciëerd. Het Gouvernement heeft dus deszelfs goede bedoeling daar niet bereikt, en dewijl wij de bovenaangehaalde bepalingen of voorschriften hier op Java niet hebben zien herhalen, besluiten wij daaruit dat het Gouvernement zelve de verkeerde werking daarvan heeft opgemerkt, en zich aan de ondervinding heeft gespiegeld. — De misrekening evenwel, zal het nemen van beter werkende maatregelen aldaar noodig maken.

Latere en grootere aanvoeren van nieuw geld stelden het Gouvernement in staat met de invoering van het nieuwe stelsel ook op Java eenen aanvang te maken. Vroeger reeds had men daarmede begonnen door de intrekking van het kleine papiergeld, en het zoo veel mogelijk aanhouden in 's lands kassen van het groote papiergeld, bij welke gelegenheid verschillende, zeer goed gemotiveerde adressen van den handelsstand er op wezen, hoezeer zij daardoor in hunne opératiën werden belemmerd, zonder echter iets, het minste, met hunne bescheidene klagten te kunnen bewerken.

Waarom kwam het Gouvernement toen niet op deszelfs eenmaal genomen besluit terug? Was het omdat het Gouvernement meende dat die klagers zich wel zouden weten te redden? Of was het omdat die klagers zich in eene positie bevonden dat zij zich wel een klein verliesje konden getroosten?

Dat idée zou zeer verkeerd zijn geweest, want die klagers hadden verzuimd aan te toonen hoe niet zij alleen de lijdende partijen waren, maar dat het ook refereerde op den Javaan, die minder gegoed is en minder verliezen kan lijden.

Maar, hoe dit ook zij, met de inwisseling der kobangs was dat toch volstrekt niet het geval. Toen de daartoe bepaalde termijn was verstreken waren het niet de gegoedden die met de kobangs bleven zitten, nadat het Gouvernement die had verklaard te zijn vervallen van derzelver muntswaarde. De gegoedden, — de inwoners van hoofdplaatsen, hadden zich in tijds van hunne dubbele duiten ontdaan, maar de dessabewoner, de man die van den eenen dag tot den anderen zorgeloos voortleeft, die was ten eenemale onbekend gebleven met de buiten-omloop-stelling der kobangs, en was ten hoogsten verwonderd en teleurgesteld toen hij die vruchteloos aanbood in betaling voor de noodigste levensbehoeften. En toch had de verkooper van de hem zoo noodige levensmiddelen gelijk met die kobangs te weigeren, want het Gouvernement had verklaard dat die kobangs voortaan geene gang-

DE TIJGER EN DE ANACONDA.

EEN ZUID-AMERIKAANSCH JAGTAVONTUUR.

Het is reeds een tal van jaren geleden dat ik mij voor het laatst in Venezuela bevond, en wegens bezigheden mij genoodzaakt zag een uitstapje te maken naar een klein Indiaansch dorpje, dat aan den oever van de Opper Orinoco is gelegen. Dat is daar eene woeste streek, met digte bosschen bedekt, waar wild gedierte en slangen in zulk eenen overvloed rondwaren, dat de onverschrokkenste Indiaan zich niet buiten den kring der dorpshutten waagt zonder van top tot teen te zijn gewapend; en dat is niet weinig gezegd, want de Indiaan daar is vermetel tot roekeloosheid, en zijne wapening bestaat uit een lange blaaspijp met vergiftigde pijltjes, waarvan hij zich met eene dood-aanbrengende juistheid weet te bedienen, eene lans, een strijdbijltje en een lang, scherp jagtmes.

Ik zeide dat het een Indiaansch dorp was en dat is ook betrekkelijk waar, hoewel het oorspronkelijk eene nederzetting was van de Jesuiten; maar dat was in de dagen toen de Spanjaarden zich daar vestigden, en thans is daarvan geen ander spoor weer overig dan eenige overleveringen van godsdienstig belang, die hun met der vaderen eenvoudige vroomheid zijn overgebleven.

Zelf een hartstogtelijk jager zijnde, had ik spoedig kennis gemaakt met José, een oud Indiaan, die den naam had van zeer behendig op de jagt te zijn, en dewijl onvoorziene omstandigheden mijn verblijf in het dorpje rekte, gingen wij menigmalen te zamen het bosch in, om wild te zoeken. Hij was een aangenaam jagtgezel en, niettegenstaande zijne grijze hairen, onvermoeid; zijn scherpe blik, en eene instinctmatige hoedanigheid die den Indianen dier bosschen als aangeboren is, verrieden hem de nabijheid van het wild dikwerf lang voor dat eenig Europeaan er het minste denkbeeld van zou gehad hebben. Dat in zulke wouden onze jagtscenes veelvuldig en afwisselend waren, behoeft hier wel niet te worden gezegd, maar van die allen was de laatste zóódanig, dat mij die tot in den hoogsten ouderdom nog altijd even levendig zal voor den geest staan. Ik zocht in de jagt eene gemoedsbeweging die het dagelijksch leven te huis niet aanbiedt en, zoo ooit, bereikte ik op die laatste jagtpartij mijn doel.

Wij hadden mijn bedienden en gids, Pedro, als derde man medegenomen, en waren reeds zeer vroeg op het pad, niettegenstaande het een treurige, nevelige ochtend was. Onze oude José was als gewoonlijk de voorste en bragt ons al spoedig in een zeer digt begroeid gedeelte van het bosch, waar het spoor zigtbaar was van onderscheidene dieren, die daar in verschillende rigtingen elkander kruisten om, onder beveiliging van het loof en klimóp, ongezien tot den rivieroever te naderen, waar zij dagelijksch hunne dorst kwamen lesschen.

Naauwelijks waren wij op dat voor de jagt zoo gunstig gelegen plekje aangekomen, of een welkom morgenwindje dreef de nevelen uitëen, en verlichtten de eerste morgenstralen de toppen van het geboomte, die dat zonnelicht door het digte groen heen slechts flaauw naar omlaag afkaatsten, doch aan het geheel die aangename tint gaf die den beminnaar der natuur zoo wel bekend is. Terwijl ik stilzwijgend opmerkte hoe die aanzegging van eenen schoonen dag op het gelaat van mijne jagtgezellen een genoegelijke trek verspreidde, bleef de Indiaan, die ons een paar passen vooruit was op een bogtig beestenspoor, waar wij dikwijls gebukt moesten gaan om onder de boomtakken door te komen, plotseling staan, en spitste de ooren naar de kant vanwaar wij kwamen. — Zijn scherpe blik trachtte het struikgewas te doorboren; en met eene zachte stem fluisterde hij ons toe, *El tigre!*

Had hij kunnen gissen welke de uitwerking van dat woord op Pedro zou zijn, dan had hij het zeker niet gezegd. Eene doodelijke bleekheid overdekte diens gelaat, met eene onstuimige beweging drong hij mij voorbij, wierp in zijn angst de Indiaan op den grond, wiens blaaspijp door den val midden door brak, en onder het gillen van, *Virgina purissima! el tigre! el tigre!* drong hij, zoo snel het begroeide terrein hem zulks toeliet, in de rigting van de rivierkant voort.

De Indiaan was zijn beste wapen kwijt; zijne lans was door zijn val ook geknakt, en, niets ziende, kon ik met mijn dubbelloop niets uitvoeren. José echter behield zijne bedaardheid, en toen wij een voorbijgaand geritsel in het lage gebladerte hoorden, wees hij in die rigting en, terwijl hij zich snel omkeerde om te trachtten Pedro in te halen, zeide hij.

„Als wij den tijger niet wonden en hem daardoor van zijne prooi afleiden, dan ziet het er leelijk uit voor Pedro." —

Ik volgde José op de hielen terwijl ik met moeite mijn geweer tusschen de struiken doorwerkte, bevreesd dat het hier of daar in de lianen mogt verward raken en een ongeluk te weeg brengen. — Pedro scheen in zijne angst sneller te gaan dan wij; ten minsten wij meenden zijn gegil telkens op verder afstand te hooren. José, wel met den aard en de gewoonten des tijgers bekend, toonde de grootste

bare munt meer waren. De man dus die meende *geld* te hebben, bevond dat hij slechts oud koper had.

Het Gouvernement kreeg kennis van deze nieuwe misrekening en erkende den beganen misslag door bij de termijnsbepaling voor de subsequente inwisseling der enkele en halve duiten, nieuwe maatregelen te nemen, die ten doel hadden, om vooral onder de Javanen de meest mogelijke publiciteit te geven aan het daaromtrent bepaalde. — Dat is loyaal, maar de loyauteit eischt ook dat thans worde teruggekomen op de bepalingen, die vroeger de inwisseling der kobangs op zulk eene, door het Gouververnement zelve als onvoldoend erkende wijze, regelden. — Dit zeggen wij niet omdat wij er een oogenblik aan twijfelen dat het Gouvernement alsnog die kobangs tegen de cours van 60 voor een gulden zal inwisselen, want wij ook, wij kennen de bij alle Europesche natiën proverbiaal gewordene probiteit van het Nederlandsche Gouvernement, een roem waaraan de Hollandsche fondsen hunne hooge cours op alle Europesche beursen hebben te danken; maar wij zeggen het om dat wij meenen dat zulks ten spoedigsten moet geschieden.

Zoo even zeiden wij dat de probiteit der Nederlanders in *Europa* proverbiaal is. Maar ook hier in Indie heeft men daarop een onbegrensd vertrouwen, en toen de termijn voor de inwisseling der kobangs was verstreken, was er menig Arabier en Chinees die naar kobangs zocht om die op te koopen van de Javanen, die niet wisten wat zij er mede moesten doen. Sommigen sorteerden die handelwijze wel onder het rubriek van kwade practijken, maar dat was geheel ten onregte. Het kopergeld hier in Indie was altijd gangbare munt *en tevens handelsartikel* geweest; doch de eerste dezer beide hoedanigheden had het Gouvernement er aan ontnomen; — het was geen betaalmiddel meer; het was een eenvoudig handelsartikel geworden; — het was oud koper en alleen als zoodanig verkoopbaar, want, noch het Gouvernement, noch eenig particulier wilde het eene hoogere waarde toekennen. Niemand kon dus het opkoopen van het oud koper wraken zoolang bij de transactie geen bedrog werd gepleegd, en wel het allerminst kan het Gouvernement dat wraken, want het was de handeling van het Gouvernement die de kobangs had vernederd tot de waarde van oud koper.

In den beginne werden er alzoo veel kobangs opgekocht, maar dat duurde niet lang. De Javaan werd al spoedig gewoon de kobangs uitsluitend als handelsartikel te beschouwen, en toen begonnen zij langzamerhand hun oud koper op prijs te houden, omdat zij begrepen dat het eene door de opkoopers gewilde waar was. Daarna zagen of hoorden zij dat hunne kobangs, qua *centen*, weder als betaalmiddel konden fungeren, terwijl de opkoopers door tegen elkander te concurreren, er al spoedig meer dan een cent pr. kobang voor boden. — Dit wekte bij den Javaan wantrouwen tegen de opkoopers; zij begrepen dat als de kobangs, tegen meer dan een cent betaald, nog eene goede speculatie voor de koopers waren, zij beter deden met die niet te verkoopen; en zoo is het gekomen tot het punt dat thans geen kobangs te verkrijgen zijn tegen 80 % van derzelver vroegere muntswaarde, en dat is toch veel meer dan de prijs van een gulden voor honderd kobangs en, wat meer is, dat is ongeveer het dubbele van de metallieke waarde van het oude kopergeld.

Het verwachte besluit waarbij de nog in handen van particulieren zijnde kobangs als nog inwisselbaar zouden worden verklaard, bleef echter voor sommige opkoopers wat lang in de pen, 't zij dat zij hun geld in *gangbare* munt noodig hadden, 't zij dat hun vertrouwen tegen zulk lang wachten niet was bestand en dat was de reden dat eenige van de opkoopers zich weder geheel of gedeeltelijk van hunnen kobang-voorraad ontdeden, terwijl daarentegen anderen aanleiding vonden om nog vasthoudender te zijn.

De staud van zaken is dus zoodanig dat, in het vertrouwen dat het Gouvernement dezelve alsnog tegen 60 stuks pr. gulden zal inwisselen, de kobangs geheel in het karakter van een handelsartikel zijn getreden. — Die dat vertrouwen heeft verkoopt zijne kobangs niet, en onder de houders van dubbele duiten zijn nog veel meer Javanen dan vreemdelingen, terwijl men veilig mag verwachten dat de Javaan zijn vertrouwen op de kobangs niet geheel zal verliezen, zoolang de enkele en halve duiten nog verwisselbaar blijven.

En daarom is het onze meening dat het Gouvernement het meest in het belang van den Javaan zal handelen door een spoedig besluit te nemen waarbij de verwisseling der kobangs, op vroegeren voet, weder wordt opengesteld, en aan die maatregel dan de meest mogelijke publiciteit te geven, zoo als nu kortelings gepoogd is te doen bij de termijnsbepaling voor de verwisseling der andere duiten. Thans nog zijn er een aantal Javanen die in het bezit zijn van kobangs; maar de Javaan is geen kapitalist en hij bewaart zijn geld niet lang. Hoe spoediger hij dus zijne kobangs op den ouden voet in 's lands kassen kan brengen, hoe spoediger de omstandigheid zal zijn uit den weg geruimd, waarvan de opkooper in zijn vertrouwen op het Gouvernement, gebruik maakt.

Wij, voor zooveel onszelve aangaat, hebben reeds de opmerking gemaakt dat wanneer het Gouvernements besluit, waarbij de kobangs tot eene gedeeltelijke onwaarde worden gebragt, onherroepelijk is, hetzelve zich ook gedeeltelijk uitstrekt over de ƒ 8,387,641 die in 's lands kassen in koper aanwezig zijn als gedeeltelijke waarborg voor de in omloop zijnde recepissen. — Van die meer dan acht millioen zal wel een gedeelte in kobangs worden gerepresenteerd, en, hoezeer wij de overtuiging hebben dat niemand het zal in het hoofd krijgen om de recepissen daarom minder te vertrouwen, geeft het toch een vreemde klank dat het Gouvernement heden eene som van ƒ 8,387,641 — als waarborg voor deszelfs papier stelt en morgen die waarborg willekeurig zoude verminderen tot op ƒ 5,032,584$^{60}/_{100}$.

Redactie.

OFFICIEEL GEDEELTE.

JAVASCHE COURANT

van den 8sten October 1859 No. 81.

Bij Koninklijk besluit van den 16den Augustus 1859 no. 53 zijn de natenoemen personen, die zich hebben onderscheiden bij de krijgsverrigtingen in het Sitangsche (boven Melawie), gedurende de maand Februarij 1859, benoemd:

Tot ridder der orde van den Nederlandschen leeuw, de luitenant-kolonel der infanterie van het leger in Oost-Indie G. F. Nauta, waarnemend resident der Wester-afdeeling van Borneo.

Tot ridders van de vierde klasse der militaire Willems-orde: de adsistent-resident van Sintang H. von Graffron,
de eerste luitenants der infanterie J. Conrad en A. Luijmes,
de officier van gezondheid der klasse bij de militaire geneeskundige dienst E. van Hengel, en
de fuselier G. Kramer;
de vier laatstgenoemden dienende bij het leger in Oost-Indie;

terwijl bij datzelfde Koninklijk besluit is bepaald, dat ter voorschreven zake, zoo in Indie als in Nederland, bij afzonderlijke dagorders, eervol zullen worden vermeld, de kapitein F. J. M. Westerbaen Schmidt en de sergeant G. C. S. Verdier, beiden van het wapen der infanterie van het leger in Oost-Indië.

Civiel Departement.

BENOEMD:

Tot griffier van den landraad te Soerabaija, J. Hageman JCz. thans die betrekking waarnemende.

In het Gouvernement van Celebes en Onderhoorigheden.

Tot reizend ambtenaar, toegevoegd aan den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden, met den rang van adsistent-resident, de secretaris voor de inlandsche zaken in dat gewest, J. A. Bakkers.

Tot secretaris voor de inlandsche zaken, de kommies bij het haven-departement te Makasser, J. N. Vosmaer.

Tot kommies bij het haven-departement te Makasser, de klerk ter secretarie van den gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden, A. J. H. Oosthoek.

Militair Departement.

VERLEEND:

Een tweejarig verlof naar Nederland, aan den kapitein der infanterie F. A. Horrmann.

OVERGEPLAATST:

Bij de civiele en militaire geneeskundige dienst te Ambong Idjoe (Redjang), de officier van gezondheid der derde klasse C. F. Erdbrink, thans te Samarang.

Bij de geneeskundige dienst ter Sumatra's Westkust, de officier van gezondheid der derde klasse G. J. A. van der Velde, thans te Weltevreden.

Bij besluit van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van 7 October 1859, no. 1, zijn aan de inlandsche manschappen vermeld op den ondervolgenden staat, die zich bij de krijgsverrigting in het Sintangsche (boven Melawie) gedurende de maand Februarij 1859 hebben onderscheiden, toegekend de bijzondere belooningen achter hunne namen bekend gesteld.

Korps.	Nummer op het algemeen stamboek.	NAMEN.	Graden, tijdens het verrigten der uitstekende daad.	BELOONINGEN.
Garnizoens-bataillon der *Wester-afdeeling van Borneo.*	87394	Sarieman.	Inl. keursoldaat	Zilveren medaille voor moed en trouw.
	60427	Korto Wiedjoijo	Idem	Bronzen medaille voor moed en trouw.
	47486	Marto di Kromo	Inl. inf. 1e. kl.	idem.
	48417	Saridja	„ hoornblazer	idem.
	55450	Aaksar	Idem	idem.
	54190	Nieta	„ korporaal	Eervolle melding.
	49512	Kaboel	„ fuselier	idem.

OPROEPING VAN CREDITEUREN.

In de *Javasche Courant* van den 5den October no. 80, worden opgeroepen de debiteuren en crediteuren in de navolgende boedels:

Door de Weeskamer te Soerabaija, van wijlen Jan Rudolph Penning Nieuwland, in leven zonder beroep.

Door de Weeskamer te Batavia, in het faillissement van den chinees Lie Hoetong.

Door de Weeskamer te Soerabaija, in de faillissementen van Kwakanghan en Gantiongho.

(*Voor het land.*) De Resident van Soerabaya maakt bij deze bekend, dat op Woensdag den 2den November a. s. des morgens ten 9 ure ten zijnen bureele eene

UITBESTEDING.

zal worden gehouden, voor den overvoer van zout gedurende het jaar 1860, uit het hoofddepôt te Boender naar de zoutverkooppakhuizen in de residentie Probolingo.

Gegadigden worden verzocht, hunne inschrijving billetten vóór het tijdstip der uitbesteding intedienen en bij de uitbesteding tegenwoordig te zijn dan wel gemagtigden te zenden: kunnende van de voorwaarden, dagelijks zon en feestdagen uitgezonderd, ten bureele voormeld kennis worden genomen.

SOERABAYA, *De Resident,*
10 *October* 1859. (1293) VAN DER WIJCK.

(*Voor de Armen.*) De gewone driemaandelijksche huiscollecte ten behoeve der R. K. armen zal plaats hebben op den 13den October en volgende dagen.

Namens het R. K. kerk en armenbestuur,
DE RIJK.
Secretaris.

VERTREK VAN DE LAND-MAIL.

VAN SOERABAYA.

Gedurende het jaar 1859.

In de maand October op den 18den.
„ „ November „ „ 2den en 18den.
„ „ December „ „ 3den „ 19den.
des namiddags te vier ure.

bezorgdheid voor den vlugtende.

„Was hij maar bij ons gebleven", zeide hij, „dan was er geen gevaar geweest; maar nu volgt hem de tijger onder bedekking van het struikgewas, en aan de eerste opene plek die hem de ruimte geeft om een sprong te nemen, legt hij de klaauwen op den armen Pedro."

Het duurde niet lang of José's zeggen werd ten volle bewaarheid. — Een *Madre de Dios, red mij!* vergezeld van een vreesselijke gil die rauw door het bosch klonk, wees ons de rigting aan van de plek waar de ongelukkige door den tijger was besprongen. De doodschrik had hem de stem teruggegeven die zoo even nog door het hijgend loopen was belemmerd geweest, en in nog geene vijf seconden kwamen wij op eene opene plek, waar wij hem zagen liggen onder de klaauwen van het ondier, dat zijnen valschen, bloeddorstigen blik brommend naar ons wendde, terwijl hij met de nagels zijn slagtoffer teisterde.

De vergiftigde pijlen van José waren nutteloos geworden sedert zijne blaaspijp was gebroken, en ik durfde niet schieten omdat ik vreesde Pedro te kwetsen.

„Schiet, Signor!" fluisterde José, die mijn aarzelen niet begreep," schiet! dat is het eenigst middel van behoud.

Ik had slechts eene loop geladen, doch zelf begrijpende dat er geene andere mogelijkheid tot redding van Pedro overbleef, lag ik bevende aan; ik nam echter mijn mikpunt een weinig te hoog en kwetste den tijger slechts met eene ligte wond in den nek. — Het was echter genoeg om het dier razend te maken; zijne oogen kregen eene bloedtint, met eene vreesselijke bedaardheid trok hij den van woede trillenden klaauw van zijn slagtoffer terug, met afgemeten tred wendde hij langzaam, maar zonder aarzelen, het ligchaam geheel om, en stelde zich tusschen Pedro en ons. Een oogenblik scheen hij noodig te hebben om tot een besluit te komen tegen wie van ons beiden hij zich het eerst zou rigten, en toen, met een woedende brul, legde hij zich plat op den buik en sloeg zich de flanken met de staart terwijl hij zijn sprong berekende.

Was het het koelzinnig oog van José dat hij wantrouwde? Zoo veel is zeker dat José even als ik opmerkte dat de aanval tegen mij zou gerigt zijn, en met verwonderlijke vlugheid den tijger voorkomende, was hij met twee sprongen bij het ondier en bragt het met zijn bijltje eenen hevigen slag toe, die echter langs den kop afgleed. Intusschen was ik er ook bijgekomen, en gaf ik den woedenden, maar door den onverwachten bijslag eenigzins van zijn stuk gebragten tijger, met al mijn kracht een slag toe met den kolf van mijn geweer, die aan splinters vloog. Een vreesselijke kreet, die op een brullen meer geleek, volgde op dien slag; met een zijsprong bracht hij zich voor den oogenblik buiten bereik van onzen arm, en, na ons op eenen afstand van vijf of zes schreden eenige oogenblikken met een somber, kwaadaardig oog te hebben aangekeken, ging hij met eene ongeduldige beweging plat nederleggen, en begon het bloed van mijn arme gids, dat aan zijne klaauwen kleefde, te lekken, terwijl hij het oog onafgewend op ons hield gevestigd.

Mij scheen het toe dat de kalme blik van den Indiaan eenigen invloed op hem oefende, en daarvan gebruik willende maken om de gewondde Pedro aan het gevaar te onttrekken, ging ik, altijd het oog naar den tijger gekeerd houdende, ruggelings naar den plek waar de gids lag, terwijl ook José dezelfde beweging maakte. Hevig grommende, maar overigens schijnbaar bedaard zag het dier dit aan, terwijl hij met den meesten ijver zijne klaauwen bleef lekken. — De wonden van Pedro, minder erg dan wij dachten, waren enkel vleeschwonden, en meer overmand door schrik en angst, als wel door zijne kwetsuren buiten staat om op te staan, zag hij ons naauwelijks naast zich of hij stond op. De rivier was hoogstens honderd passen van ons verwijderd, en, door ons ondersteund, stapte hij haastig mede om in het water, waar geen dier van het kattengeslacht ons zou volgen, het gevaar te ontloopen. José hield onafgebroken den tijger in het oog, maar toen de afstand die ons van hem scheidde grooter werd, scheen de werking van zijnen blik te verminderen, en met een akelig gebrul stond de tijger op en sprong ons achterna. — Pedro kreeg vleugels; de angst deed hem het onmogelijke doen, dóch de snelheid van den woedenden tijger was onvergelijkelijk. — In drie lange sprongen had hij ons bereikt, en lag op eenige passen van ons onder een boom neder, waar hij zich zamentrok tot den sprong.

„Haast u! vlieg! om in de rivier te komen!" riep Jose, „ik zal hem met mijne lans afwachten!" Flaauwe hoop! José's lans was geknakt toen hij door Pedro was omvergeloopen, en wel vlak achter het lemmet van de punt. — Ik mogt hem dus niet aan zijn lot overlaten en, hoewel geen uitkomst ziende, bleef ik naast hem staan terwijl Pedro, half gek van angst, van mijn steun beroofd en door bloedverlies verzwakt, magteloos ineen zonk.

Onzen toestand was in den hoogsten graad hagchelijk. Des tijgers woede, gedurende eenige oogenblikken verkropt, was op het punt van in razernij uittebarsten. Hevig zweepte hij zich de flanken met den langen staart, en nooit was zijn oog wreedaardiger geweest. José bleef kalm, maar, toevallig of met opzet, het dier ontweek zijnen blik en niets kon

VENDU-DEPARTEMENT.

VERKOOPING.

Op Vrijdag den 14den October 1859.

Bij den heer Deelman in de stad van diverse toko goederen.

Op Zaturdag den 15den October 1859.

Bij de weeskamer alhier, van diverse boedels. (1265)

Op Maandag den 17den October 1859.

Voor het sterfhuis van den Chinees Oei Tjing Soeij in de nieuwe Chinesche kamp van eene Chinesche apotheek en van meubelaire goederen.

Op Dingsdag den 18den October 1859.

Bij den Pachter der pandjeshuizen I. Giokljoan in de Maleische kamp.

Op Woensdag den 19den October 1859.

Bij den heer Gabriello del Colombo in de stad van marmeren beeldwerken enz.

Op Donderdag den 20sten October 1859.

Bij den heer Peters in de Chinesche kamp van meubelaire goederen.

Op Vrijdag den 21sten October 1859.

Bij den heer D. D. van Boeckholtz in de Chinesche kamp van diverse goederen. (1297)

ADVERTENTIEN.

HUWELIJKEN.

Getrouwd:

J. HAGEMAN, J. C. z.

en

J. F. DAMWIJK.

wed. Neijndorff.

SOERABAYA, 12 *October* 1859. (1306)

GEBOORTEN.

Voorspoedig bevallen van eene *DOCHTER* F. J. BOUT geb. *Gehrels.*

SOERABAYA, 13 *October* 1598. (1308)

STERFGEVALLEN.

Heden overleed in den jeugdigen leeftijd van 29 jaren en 25 dagen de heer **Frederik Wilhelmus Karthaus.**

Ik verlies in hem eenen braven echtgenoot en mijne kinderen eenen zorgenden vader.

SOERABAYA, P. MELCHERS.

19 *September* 1859. WED KARTHAUS.

(1290)

Heden overleed tot onze innige smart onze jongste lievelinge CORNELIA JOHANNA PETRONELLA JACOBA, in den ouderdom van ruim 2 jaren.

SOERABAYA, P. J. GERSOM.

den 9den October 1859. H. S. W. GERSOM.

(1295) *de Vries.*

VENDUTIE.

Te *Poelo* (*Grissee*)

Van **920** afgekeurde

Gouvernements houtwerken

den 17den *October* 1859.

De Vendumeester,

(1243) **W. CASTENS.**

VENDUTIE

op Woensdag den 19den October a. s.,

bij **GABRIELLO DEL COLOMBO,**

in het Lokaal naast de heeren GEBR. KOCKEN,

D. D. VAN BOECKHOLTZ,

van eene verzameling zeer fraaije Albasten en **MARMEREN VOORWERPEN** bestaande uit: **groote en kleine Vazen, enkele Beelden en Beeldengroepen, nagemaakte Vruchten en Vogels, ronde Tafeltjes,** enz. enz.

(1303)

VENDUTIE WEGENS VERTREK.

Op Donderdag den 20sten October a. s.

bij den Overste

PETERS

in het Huis vroeger geoccupeerd als kantoor door den Notaris Eekhout, in de Chinesche kamp door D. D. VAN BOECKHOLTZ, van ZEdG. inboedel. (1304)

VENDUTIE

Op Vrijdag den 21sten October a. s.

D. D. VAN BOECKHOLTZ,

alwaar zal worden verkocht 5 krandjangs AARDEWERK, VRIESCHE KLOKKEN, HANG- en TAFEL-LAMPEN, KROONEN met 3, 4, en 5 armen, PIANO LAMPEN, ijzervertinde WATERKETELS en KASSEROLLES, ROODE WIJN in kisten van 4 dozijn, SPIEGELS en SCHILDERIJEN, Engelsche DEURSLOTEN, GLAZEN DAKPANNEN, ZEER in lange stukken, zeer fijne JAP. PORCELEINEN KOPJES en SCHOTELTJES, en NIEUWE MIJLORD, een DITO VIS à VIS een DITO KOETSJE enz., enz. (1305)

VERTREK VAN STOOMSCHEPEN.

HET STOOMSCHIP PADANG.

Kapitein GUYOT.

Vertrekt naar MACASSAR, TIMOR KOEPANG, DELHI en de MOLUCCOS op *den 14den a. s.* Adres bij

(1276) **W. CORES DE VRIES.**

HET VERTREK DER STOOMBOOT OENARANG.

Kapt. S. VAN HULSTIJN.

Is voor deze maand bepaald op *den 13den en 28sten.*

Voor vracht en passage gelieve men zich te adresseren, bij

De Agenten,

(1287) ADAM & CO.

HET STOOMSCHIP PADANG,

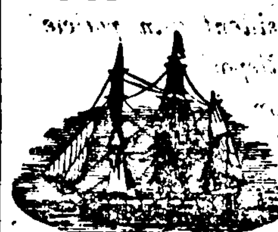
Kapitein GUIJOT.

Vertrekt naar MACASSAR, TIMOR KOEPANG, DELHI en de MOLUCCOS op *den 17den dezer* instede van op den 14den. Adres bij

(1299) W. CORES DE VRIES.

VERTREK VAN SCHEPEN.

PASSAGE NAAR NEDERLAND.

Wordt aangeboden met het nieuw snelzeilend Nederlandsch schip

MARIA CATHARINA,

Kapt. H. C. DE BOS,

Een geëxamineerd Doctor bevindt zich aanboord. Het vertrek is bepaald tegen 20 *October,*

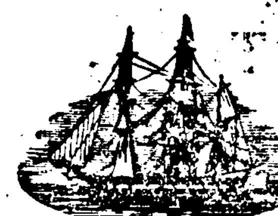
direct naar Amsterdam.

Voor vracht en passage zich te adresseren aan

De Agenten

(1247) **P. KERVEL & CO.**

PASSAGE NAAR NEDERLAND.

Wordt aangeboden met het snelzeilend barkschip

GEBROEDERS HOUTMAN,

Kapitein C. J. BAX, hebbende aan boord een geexamineerden doctor. Het vertrek zal in den loop dezer maand plaats hebben.

Voor nadere informatien gelieve men zich te vervoegen bij den gezagvoerder, dan wel bij

De Agenten,

(1271) B. J. VAN ECK & CO.

PASSAGE NAAR AMSTERDAM.

Wordt aangeboden met het nieuwe snelzeilende Nederlandsche barkschip

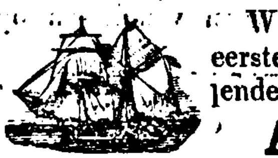
AGATHA en MARIA,

Kapitein W. B. VAN ZIJP, Adres

De Agenten,

(1262) P. KERVEL & CO.

Ter bijlading naar AMSTERDAM.

Wordt gelegenheid aangeboden in het eerste klasse nieuw gebouwde snelzeilende Nederlandsche barkschip

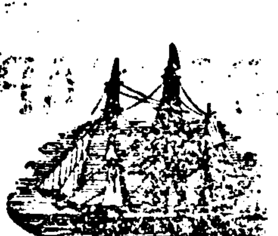
AGATHA en MARIA,

Kapitein W. B. VAN ZIJP. Adres

De Agenten,

(1264) P. KERVEL & CO.

PASSAGE naar NEDERLAND.

Wordt aangeboden met het welbekende Clipper schip

KOSMOPOLIET,

gevoerd door kapitein S. BOUTEN, om half November van hier te vertrekken.

De doelmatige en zoo gunstig bekende inrigting van dezen bodem voor Passagiers wordt bijzonder aanbevolen; dezelve voert eenen geëxamineerden Scheepsdoctor en heeft eene melkgevende koe aan boord.

De teekening der Kajuit en verdere inrigting zijn bij de agenten alhier te BATAVIA en te SAMARANG.

SOERABAYA, B. KOPERSMIT & CO.

13 *October* 1859. (1311)

---

ons een oogenblik doen hopen op eenen invloed die het ondier wel in den beginne had in toom gehouden, maar die thans volstrekt geene de minste uitwerking meer had.

Plotseling zag ik José's vinger zich wijzend rigten naar den kruin van den boom aan welks voet de tijger gereed lag om te springen, en bijna gelijktijdig schoot een énorme koningsslang, een *Anaconda*, op den tijger neder, die, op zijne beurt in doodsangst, onder bloedverstijvend brullen zich wrong en kromde onder de omwindingen van zijn magtigen antagonist.

U dien oogenblik te beschrijven is mij onmogelijk. Zoo iets vreeselijks is niet denkbaar tenzij men het zelf gezien heeft. — Is het brullen van een tijger, zelfs wanneer hij uit den slaap opstaande zich uitrekt, een schrikbarend geluid, het is zachte muziek in vergelijking van de woedende, onaardsche kreten die hij slaakte in zijne magtelooze pogingen om zich aan de geweldige kracht van zijne vijandin te ontwringen. — Hol en oorverdoovend klonken die kreten van razende smart door het woud, terwijl de slang, in wier oog geene de minste uitdrukking was te zien, zonder eenig geluid te geven, zwijgend hare prooi omknelde en, steeds naauwer en naauwer nijpend, met eene onweerstaanbare kracht, die haar geene de minste inspanning scheen te kosten, het gebeente beengestel van den tijger inéén drukte, de ribben kraakte en tot splinters brak, zijne stem langzaam versmoorde en zich zonder moeite, zonder haast, weder loswond, toen hare prooi met uitpuilende oogen en uit den bek hangende tong daar nederlag. — Hij was dood, de tijger, maar al ware het dat hij nog geleefd had, dan zoude hij zich toch niet meer hebben kunnen bewegen, zoo was geheel zijn gebeente verbrijzeld.

Pedro was op het eerste gezigt van den strijd tusschen de slang en den tijger in zwijm gevallen, en een onverklaarbaar gevoel van overspanning hield mij aan de plek gekluisterd, terwijl ik ademloos de korte strijd, die eigenlijk geen strijd was, met het oog volgde. — Alleen José, met zijne helderwitte hairen, stond regtop, met een koelen glimlach om de lippen, de worstelingen van den tijger gade te slaan.

Naauwelijks echter was de tijger dood en begon de slang zich van hare prooi los te winden, of ik greep werktuigelijk naar mijn gebroken geweer om mij te verdedigen tegen de magtige vijandin van den tijger, wiens woedende kracht niets tegen haar had kunnen doen.

José, die deze beweging zag, begreep mijne bedoeling en legde de hand op mijnen arm.

„Er is geen gevaar, zeide hij zacht; „zij zal zich met niets bemoeijen dan met hare prooi, en als zij die heeft ingezwolgen kunnen wij haar gemakkelijk en zonder gevaar dooden.

Hij had alweder gelijk. Het scheen der slang ten eenemale onverschillig of wij daar stonden of niet. Zonder zich daardoor in het minst te laten storen overdekte zij het misvormde lijk van den tijger met een slijmachtig speeksel, waarna zij zich voor hare prooi nederlegde en haar walgelijk maal begon.

„Zij is hongerig," zeide José, „en zal het misschien geen uur duren of zij heeft hem binnen."

Langzaam werd de vormlooze vleeschklomp, die onder de slijmlaag bijna niet meer herkenbaar was, binnengehaald in de wijdgeopende kaken der slang, wier hals en ligchaam zwol naarmate de tijger verder werd ingezwolgen. Ruim een uur

duurde het eer het zoover was gekomen dat de slang haar muil weder kon sluiten. Gedurende dien tijd had José de wonden van Pedro gewasschen en zooveel doenlijk verbonden, en toen hij oordeelde dat het veilig kon geschieden, werd de slang, die zonder beweging daar nederlag, afgemaakt, opengesneden, de tijger uit haar lijf gehaald en zij zelve, zoowel als hare reeds eenmaal georberde prooi, gevild. — Bij dit alles toonde José dat hij in alle onderdeelen van de jagt geroutineerd was. Tot het laatste toe had men geen zweem van angst bij hem kunnen bespeuren, maar eer hij de plek verliet maakte hij het teeken des kruises en dankte hij de H. M. voor zijne redding, iets waaraan noch Pedro, noch ik hadden gedacht.

„Het gevaar is voorbij," zeide hij met eenen ernstigen blik tot ons, „maar het is een onbegrijpelijk wonder dat de slang ons niet heeft aangevallen toen wij, voor den tijger vlugtend, onder deze boom doorgingen. De goede heiligen hebben ons beschermd."

Ik voor mij, ik had voor lang genoeg van de jagt. Pedro genas spoedig onder de behandeling van een Indiaan die hem geneeskrachtige kruiden bezorgde, doch de schrik voor al wat naar een bosch geleek, bleef hem zoodanig bij, dat ik hem, als wij later maar even buiten de stad gingen, bij elke boom hoorde prevelen „*Ave Maria Purissima!*" laat de arme Pedro toch geene tijgers weder ontmoeten.

Met terugzigt tot zijne advertentie, vroeger geplaatst in *den Oostpost* en de *Soerabayasche Courant* maakt de ondergeteekende bekend, dat de weg langs het *Kavallerie-officiers Kampement* voor de passage wederom is geopend.

De Assistent Resident van policie bij indispositie de kommies,

(1301) SCHMIDT WEIJMANS.

Een jong mensch, MACHINEDRIJVER en bekend zijnde met het SMEDEN, DRAAYEN en TIMMEREN wenschte gaarne geplaatst te worden bij een suikeronderneming; adres franco aan VAN DER POL horologie maker. (1300)

MAATSCHAPPIJ TOT NUT VAN T'ALGEMEEN
TE SOERABAYA.

Gelegenheid bestaat voor jonge-lieden van de Europesche gemeente, tot het aanleeren der

JAVAANSCHE TAAL,

op de school der Maatschappij.

(1298) **J. HAGEMAN JCz.**
Gecommitteerde.

LANDRAAD
EN
RESIDENTIE GEREGT

Het kantoor is overgebragt naar het bovenhuis van het policie kantoor.
Kantornja berpindah di lotengnja kantor policie.

(1281) J. HAGEMAN JCz.

KOST- en DAG-SCHOOL

De ondergeteekende maakt bekend, er ten zijnen huize nog gelegenheid bestaat tot het plaatsen van

KOST- en DAG-LEERLINGEN.

Eene voor het vak van onderwijs geëxamineerde SECONDANTE, is aan de school toegevoegd.
Behalve de vakken van het lager onderwijs, de fransche taal en vrouwelijke handwerken, zal den kinderen ook gelegenheid gegeven worden tot het nemen van lessen op de PIANO.

(1307) **P. C. VAN GHERT.**
Onderwijzer

SUBCOMMISSIE VAN ONDERWIJS.

Gecommitteerde leden over de loopende maand, de heeren overste STEINMETZ, en VAN GENNEP Agent der Ned. Hand. Maatschappij.

(1280) J. HAGEMAN J. Cz.

LOGE DE VRIENDSCHAP
MEESTERS RECEPTIE.

Donderdag den 13den October
's avonds te 8 ure.

(1279) **J. HAGEMAN JCz.**

Het per *„Jessore"* aangebragte

FRANSCHE FACTUUR

eerstdaags geheel ontpakt zijnde, zal de toko van de ondergeteekenden op Zaturdag den 15den October, weder geopend zijn.

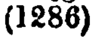
(1294) MOSSEMBEKKER & CO.

TE KOOP

EENE BASCULE waarmede een gewigt van 4 picols in eens gewogen kan worden.
Verkrijgbaar bij

(1286) **OEI MOOLIEM.**
Kembang Djepoon.

UIT DE HAND TE KOOP.

Een VIERSPAN OVERWALSCHE WAGENPAARDEN (schimmels) zonder gebreken.
Te bevragen bij

(1278) **P. VADER.**

PAS ONTVANGEN

Puik Puike BOTER.

(1288) bij L. W. VAN DER ZWAAN & CO.

ALIZARIN
SCHRIJF- en KOPIEERINKT.

superieure kwaliteit

(1309) GEBR. GIMBERG & CO.

PAS ONTVANGEN.
per het Nederlandsch schip
MARIA MAGDALENA,
de ondervolgende artikelen, als:

in blik.
- Melk.
- Snijboontjes.
- Spergieboontjes.
- Spruitjes.
- Bloemkool.
- Worteltjes.
- Groote Wortelen.
- Doperwten.
- Peren in Wijn.
- Tuinboontjes in Boter.
- Roode Kool in do.
- Bouillon.

in blik.
- Kalfssoep.
- Schildpadsoep.
- Ossensoep.
- Aspergies.
- Savooijekool.
- Andijvie.
- Gerookte Zalm.
- Gekookte dito.
- Rookvleesch.
- Engelsche Mosterd.
- Tomata's.
- Kelders Tafelzuur.

in vaatjes.
- Zuurkool.
- Roodekool.
- Snijboonen.
- Spergieboonen.
- Andijvie.
- Soepgroenten.
- Bloemkool.

- Uijen.
- Vruchten op Brandewijn.
- dito „ Water.
- Rhijnwijn van verschillende merken.

Tegen zeer goedkoope prijzen *à contant,*
bij

(1296) **MEVR. DUMOULIN.**
Kalisossok No. 3.

PAS ONTVANGEN.

Madeira drij	per kist van 24 halve flesschen.	*f* 32.—
Alter Portwein	„ „ „ — „ id.	„ 32.—
Cherrij-Cordial	„ „ „ — „ id.	„ 22.—
Hattenheimer	„ „„ — „ id.	„ 18.—
Vieux Cognac	(John Alberty.) per dozijn.	„ 25.—
Superior old Brandij	(Hernozant) per „	„ 22.—
St. Julien Medoc	per kist van 4 dozijn...	„ 30.—
Idem Idem	„ dozijn..................	„ 8.—
Idem Cabarrus	per kist van 4 dozijn......	„ 24.—
Idem Idem	„ dozijn.....................	„ 6.30
Fransche Azijn	„ „	„ 5.—
Genever	per kelder.....................	„ 13.—
Pommeranzen Spiritus	per fleschje....	„ 0.60
Puike Boter	per vaatje *f* 16.— per ℔	„ 2.—
Puike Hammen	à	„ 11.—
Sardijntjes	per blik.........................	„ 1.—
Thee	(BOENPOHW) per pak weg ½ kattie......	„ 1.30
Idem	(HONGBI) „ „ „ ¼ „	„ 0.40
Lampballons	à	„ 4.—
„ **glazen**	à	„ 0.25

Bendy veeren Engelsch fabrikaat van 3 bladen per stel *f* 30.— en vele andere artikelen meer

Verkrijgbaar à *Contant* bij

(1285) **OEY MOOLIEM.**
KEMBANG DJEPOON.

PER NEDERWAARD ONTVANGEN

Eene factunr ODEURS in FRAAIJE FLACONS, AMANDELZEEP, HAAR-,NAGEL-, en TANDSCHUIJERS, SCHEERKWASTJES, BLOEMVAZEN, VERGULDE en WITTE THEESERVIESEN, KANTOORLAMPEN en PRACHTIGE WAAIJERS tegen zeer billijke prijzen.

(1302) **HAMMELBURG.**

WISSELS OP NEDERLAND.

(1291) Bij FRASER EATON & CO.

ATTENTIE
HAANTJES BIER
BENDORP

(1289) Bij L. W. VAN DER ZWAAN & CO.

GOUDEN DUCATEN.

Oude en **nieuwe, enkele** en **dubbele.** Te bevragen bij

(1234) **LE ROY & CO.**

PAS ONTVANGEN.

VERSCHE ZOETEMELKSCHE KAAS.
ROOKTABAK en PIJPEN.

(1312) Bij J. KOOSE.

LUNDI 17 OCTOBRE 1859.

GRANDE SOIRÉE MUSICALE

DONNÉE

AU BENEFICE DE MR. VAN KINSBERGEN,

directeur gérant du Théatre Français.

Sous le patronage de la commission du theatre de Soerabaya, avec le concours de Mesd. mes et. Messieurs les artistes de la Compagnie Française et de quelques amateurs.

La Société St. Cecile à été priée de bien vouloir preter son concours obligeant.

Le programme sera publié dans le journal de Samedi prochain. (1310)

HOLLOWAY'S PILLEN.

SLECHTE SPYSVERTERING,

WINDERIGHEID, ZUURHEID, OPRISPINGEN, MISSELIJKHEID,

slapeloosheid en algemeene kwijning.

Alle deze lastige ongesteldheden kunnen spoedig verligting en genezing bekomen door deze wereldberoemde PILLEN, waarvan zulk eene groote hoeveelheid naar Java verscheept wordt, tengevolge van den snel toenemenden navraag voor dezelve in dit eiland. Men neemt tot dezelve zijnen toevlugt met het gelukkigste gevolg. In zwakte der maag, in leverziekte, ongeregeldheden van het ligchaamsgestel, veroorzaakt door eenen tragen bloedsomloop, is geen geneesmiddel zulk een krachtdadig en spoedig specifiek als deze PILLEN. Dezelve geven ons eene verfrisschende slaap, wekken de eetlust op, geven sterkte aan de vertering bevorderende organen, zuiveren en versterken het bloed, brengen de afgezonderde vochten in order, en bewerkstelligen eene gelukkige omwenling in het gansche ligchaamsgestel des patients. (1251)

NEDERLANDSCH INDIE.

SOERABAYA, den 13den October 1859.

De directie van het Fransche Opera gezelschap, — erkentelijk voor de deelneming die het publiek dezer plaats betoond heeft ter bevordering harer pogingen om aan hen eenig kunstgenot te verschaffen, — wenschende, een blijk van erkentelijkheid te geven aan den verdienstelijken *Directeur gérant* den Heer van Kinsbergen, die, zoowel door de goede orde als de schoone décoratien, zooveel tot luister dezer voorstellingen heeft bijgedragen, roept de medewerking en deelneming van alle kunstminnaars in ter bijwoning van een Vocaal en Instrumentaal Concert dat ten zijnen voordeele, door alle leden van het opera-gezelschap, gesteund door het muziekgezelschap St. Cecilia zal gegeven worden in het lokaal der Schouwburg op maandag avond den 17 October aanstaande.

Zij twijfelt niet of een ieder zal gaarne gebruik maken van deze gelegenheid om een. *„Vaarwel"* en *Tot weerziens"* aan de artistes toe te roepen.

— Men berigt ons, dat de suikerfabriek Ardjowinongan, in de residentie Cheribon, verkocht is voor de som van *f* 575, 000,.

— Men schrijft ons van Padang. 26 September. De kettingganger, die 15 maanden na zijne ontvlugting eindelijk door de policie is opgevat geworden, heeft zich weder op vrije voeten weten te stellen en van dat oogenblik af zijn de brutale diefstallen weder aan de orde van den nacht. De policie doet alle moeite om den vlugteling, die zich steeds ter plaatse ophoudt, weder in handen te krijgen en heeft zelfs eene premie van *f* 100 als opvatloon uitgeloofd, doch alles tot heden vruchteloos.

— Nadat hier te Batavia een tijd lang aanhoudende droogte had geheerscht, waardoor de hitte schier ondragelijk was, had er den 5den dezer des namiddags circa 5 uren, eene enkele doch vrij hevige schok van aardbeving plaats, die des nachts door een langdurigen regen werd opgevolgd. De hitte is na dien tijd zeer verminderd

(Java Bode.)

NEDERLAND.

Z. M. heeft eervol ontheven, met den 31sten dezer: 1°. Z. K. H. prins *Frederik der Nederlanden*, als bevelhebber van de kamperende troepen in het kamp van Zeist; 2°. den luit-gener. *Nepveu*, als chef van den generalen staf: 3°. Z. K. H. den prins van Oranje, als komm. der eerste brigade, en 4°. den gen.-maj. *van Geen*, als komm. van de tweede brigade in hetzelfde kamp; en hen doen vervangen door 1°. den luit. gen. *Duycker*: 2°. den luit.-kol. *von Molz*; 3°. den gen.-maj. *Rigot de Begnins*; 4°. den gen.-majoor *Coenegracht*.

Bovengenoemd kamp, waar thans sedert ruim drie weken groote manoeuvres, soms in het vuur, worden uitgevoerd, wordt schier dagelijks door een ontzaggelijk aantal vreemdelingen bezocht. Zondag werd het ook door H. M. de Koningin in oogenschouw genomen. Ten 2½ uur, even na de parade, hoorde men in het kamp luide hoera's en van mond tot mond ging het: „de Koningin is in 't kamp." H. M, was regtstreeks naar de tent van haren geliefden zoon, den kroonprins, gereden en werd daar door HD. en den prins Veldmaarschalk opgewacht. Na de gewone ontvangst ging men gezamenlijk te voet langs de soldaten-tenten, om verder naar de tent van prins Frederik te gaan. Het gedrang van het volk was zoo buitengewoon, dat de wandeling niet lang duurde en van de equipage gebruik moest worden gemaakt. Alstoen reden de prins van Oranje en de prins Veldmaarschalk te paard achter het rijtuig, door een schitterenden staf omgeven. Op den weg dien H. M. passeerde, daverde het van luide hoera's, aangeheven door de manschappen die zich per compagnie in hunne straten hadden gerangschikt, alsmede door de volksmenigte.

Bij het te paard stijgen achter de koets van H. M., geraakte de chef van den staf, de luit.-gener. Nepveu, met den voet tot aan de kuit door den stijgbeugel, veroorzaakt doordien het paard op de achterpooten ging staan en dit kort achtereen meermalen herhaalde. Het paard werd bij den teugel gevat, doch de chef steeg af en werd, zigtbaar bezeerd, naar zijne tent geleid. H. M. heeft het kamp tot in kleinigheden bezigtigd en zich zelfs het voedsel van den soldaat doen voorzetten.

Ten 6 ure des avonds, na in de tent van prins Frederik aan een prachtig dejeuner-dinatoir te hebben deelgenomen, is H. M. weder uit het kamp vertrokken, vergezeld van Z. K. H. de prins veldmaarschalk en Z. K. H. den prins van Oranje, die H. M. uitgeleide deden.

— De minister van oorlog heeft aan de chefs der infanterie-corpsen des legers eene circulaire gerigt, dat er voor de onderofficieren en korporaals van gemeld wapen weder gelegenheid bestaat om met eene nieuwe verbindtenis bij het O. I. leger overgeplaatst te worden.

— Weder zijn door eenige oude gedienden te 's Hage pogingen aangewend tot het oprigten eener vereeniging van militairen, die den slag bij Waterloo hebben bijgewoond; indien die vereeniging tot stand komt, is bereids door Z. K. H. prins Frederik zijne hooge bescherming daaraan toegezegd.

— Het korps zee-officieren heeft het voornemen een gedenksteen op te rigten op het graf van hunnen kameraad den luitenant ter zee 1ste kl. Gobius, die in het vervullen van zijnen pligt zoo ongelukkig is omgekomen, welke tevens de namen zijner lotgenooten zal bevatten, waartoe inteekenlijsten op de binnen 's lands zijnde schepen en op de bureaux der directien van marine circuleren.

— Heden morgen hebben twee Amerikaansche officieren der artillerie de oefeningen der artillerie in het veld van de Maliebaan bijgewoond; zoo men verneemt waren zij bijzonder voldaan over de uitvoeringen dezer exercitien.

OOSTENRIJK.

WEENEN, 6 Aug. In het gansche rijk, maar vooral in de kroonlanden doet zich de wensch naar het invoeren der toegezegde hervormingen steeds luider hooren. Het schijnt dat de regering het bestaan der behoefte daaraan meer en meer erkent en billijkt. Men is tevens algemeen van oordeel, dat door het nemen van de algemeen verlangde maatregelen spoedig eene gunstige wending in de staatkundige betrekking tusschen ons kabinet en dat van Berlijn zal tot stand komen. Uit hetgeen in de jongste dagen heeft plaats gehad, laat zich toch duidelijk opmaken, dat de partij van behoud, om niet te zeggen van achteruitgang, nog niet alle pogingen laat rusten, om den meer ontwakenden geest van vooruitgang tegen te werken. Ten bewijze hiervan mag worden aangevoerd, dat de graaf Walkenstein, aan wien de portefeuille van binnenlandsche zaken is aangeboden, die niet heeft willen aanvaarden, dewijl hij reeds vooraf de overtuiging had erlangd, dat zijne hervormingsplannen niet zouden verwezenlijkt kunnen worden. Men voedt intusschen de hoop, dat de drang der noodzakelijkheid den hooggeplaatsten persoon de innige overtuiging zal verschaffen, dat de zoo lang toegezegde hervormingen aan het volk niet langer kunnen onthouden worden.

— Terstond na het sluiten van den vrede te Villafranca, werd van verschillende zijden beweerd dat dit tractaat als het begin moest beschouwd worden van eene naauwere verbindtenis tusschen de beide contracterende regeringen. Sommigen gingen nog verder, door te zeggen, dat reeds werd onderhandeld over de grondslagen van een nieuw verbond tusschen beide kabinetten. Van eene goed onderrigte zijde wordt verzekerd, dat alle dergelijke berigten uit de lucht zijn begrepen; dat bij onze regering geen denkbeeld hoegenaamd bestaat om zich derwijze met Frankrijk te verbinden, dewijl de dubbelzinnigheid dier regering bij het sluiten van het tractaat te Villafranca zonneklaar is geworden. Men is diep gekrenkt over de gepleegde misleiding, waarvan onze regering het slagtoffer is geworden, en dit te meer uit hoofde de geschiedenis welligt geen ander voorbeeld van een dergelijk bedrog weet aan te wijzen. Mogt er vroeger nog aan getwijfeld worden, mogt men althans pogingen hebben aangewend om de zaak een glimp te geven, sedert de openbaarmaking der depêche van den Pruissischen minister van buitenl. zaken, den heer v. Schleinitz, is deze zaak in het helderste licht gesteld.

— Dikwijls gebeurt het, dat het publiek eerst kennis verkrijgt van de afkondiging van gewigtige regeringsbesluiten tegelijk met het nadeel, hetwelk deze besluiten te weeg gebragt hebben. Zoo werd b. v. onlangs in Hongarije verboden het openstellen van inschrijvingen voor den wederopbouw van eene afgebrande Protestantsche kerk in de dagbladen bekend gemaakt, terwijl er tegelijk tot opheldering werd bijgevoegd, dat de Protestanten in Hongarije onder elkander zooveel konden verzamelen als zij wilden, maar dat als beginsel aangenomen was, dat openbare inschrijvingen, ten behoeve van eene Protestantsche kerk, in het Katholieke Oostenrijk niet geduld kunnen worden. Over het algemeen blijft de toestand van de Protestantsche gemeenten in Oostenrijk ongunstig, en het is niet te denken dat vooreerst op eene verbetering te hopen valt.

— De wijziging van de betrekking waarin een groot gedeelte van Italie tot onzen staat is gekomen, zal eene aanmerkelijke verandering te weeg brengen in den handel en de nijverheid. Het laat zich aanzien, dat onze nabuur Sardinie alle pogingen in het werk zal stellen om Genua's handel uit te breiden, hetgeen tot niets anders kan strekken dan tot groot nadeel van Venetie en Triëst. Men hoopt algemeen, dat de regering krachtige pogingen zal aanwenden om de markt van Lombardije, uit de beide genoemde havens, zoo mogelijk te blijven voorzien. Uitbreiding van het spoorwegnet, opheffing van de bezwaren en hinderpalen, welke het verkeer belemmeren, het aangaan van een handelsverdrag, waarbij de beide partijen elkander wederkeerig gunstige voorwaarden toestaan, deze middelen beschouwt men als het best geschikt om het beoogde doel te bereiken.

ITALIË.

— Naar luid van berigten uit Bern heeft de zoogenaamde Sardinische conferentie, benoemd tot regeling der kwestie betreffende het onzijdige gebied van Savoye, in de jongst verloopen dagen verscheidene zittingen gehouden. Men voedt de hoop, dat dit weldra voor goed geregeld en daardoor een einde zal gemaakt worden aan alle onzekerheid dienaangaande.

— Indien men aan een schrijven uit Turijn aan het *Journal de Francfort* geloof mag slaan, dan heeft de ridder Desambrois de volgende instructien van de Sardinische regering ontvangen voor de bijeenkomst te Zurich: 1o. Wijziging van de vredes-preliminairen ten opzigte van de toekenning der vestingen Peschiera en Mantua aan Oostenrijk; 2o. weigering om zich in te laten met de verdeeling der Lombardijsch-Venetiaansche schuld, indien de Oostenrijksche regering de fondsen, aan verschillende corporatien toebehoorende en in het begin des oorlogs door eerstgemelde in beslag genomen, niet teruggeeft; 3o. erkenning van het beginsel, dat het lot der Midden-Italiaansche staten uitgemaakt zal worden door de respective volksvertegenwoordigingen; 4o. toetreding tot het Italiaansche staten-verbond op voorwaarde, dat de Paus alleen met het honoraire lidmaatschap bekleed zij, doch aan Sardinie de leiding der militaire en diplomatieke aangelegenheden overgelaten blijve, en 5o. teruggave door Oostenrijk van de ijzeren kroon van Lombardije.

— Naar luid der jongste berigten uit Genève heerscht er in Savoye eene hevige gisting, en worden van vele zijden pogingen in het werk gesteld om dat gedeelte van Sardinie bij Frankrijk te doen voegen. Deze pogingen worden voornamelijk bevorderd door de ultramontaansche partij. Dit is reeds vroeger gebleken uit de verklaring der 12 Savooische afgevaardigden, die allen tot die partij behoorden. Het nieuwe te Genève opgerigte dagblad, *l' Europe*, ijvert in gelijken geest.

— Uit Zurich wordt berigt, dat men meer en meer tot het gevoelen begint over te hellen, dat de zittingen der conferentie eenige weken zullen duren; en waarlijk, de taak der gevolmagtigden zal niet gemakkelijk zijn, als men overweegt, welke bezwaren van alle kanten oprijzen, waaronder men slechts behoeft te noemen de kwestie der verdreven souvereinen en de moeijelijkheden, die uit het presidentschap van den Paus moeten voortvloeijen; vooral wanneer het waar is, dat de regering van den Paus de voorstellen van den hertog de Grammont ter gunste van hervormingen, in een ontwijkenden zin heeft beantwoord.

DUITSCHLAND,

BERLIJN, 7 Aug. (des Ochtends). Van eene goed onderrigte zijde wordt verzekerd, dat de betrekking tusschen onze regering en die van Oostenrijk eene aanmerkelijke verbetering heeft ondergaan. Het streven daartoe van Oostenrijk wordt door ons kabinet met gelijke pogingen beantwoord. Eene dergelijke verzoenende houding oefent een gunstigen invloed uit op den algemeenen toestand van Duitschland, ja van gansch Europa, want welk gevaar zou beide niet bedreigen, indien de tweedragt in den boezem van het vaderland zoo hoog ware gestegen, als in der tijd kon gevreesd worden, dat het geval zou worden? In de *Elberf. Zeitung* wordt omtrent ditzelfde onderwerp het volgende gelezen; Groote vreugde baart de vertrouwelijke houding van het Weener kabinet ten opzigte van het onze; duidelijk blijkt daaruit, dat men zich in het naburige keizerrijk op een standpunt weet te plaatsen, als de aard der zaken en de staatkundige toestand vorderen. Welk een scherp contrast vormt daarmede niet de voortdurend aangewakkerde geest van misnoegen en wrevel, welke in sommige staten van Midden-Duitschland tegen Pruissen wordt gekoesterd. Men ziet er uit binnen welke enge grenzen de gezigtskring aldaar is beperkt!

— De nieuwe minister van binnenl. zaken, de graaf von Schwerin, houdt zich thans onledig met eene hervorming van het politiewezen. Het zal op de Engelsche leest worden geschoeid.

FRANKFORT, 6 Aug. Gisteren avond is een gedeelte dezer stad in rep en roer gebragt, doordien een 500 tal soldaten der bezetting elkander met blank geweer bevochten. Aan de eene zijde stonden de Pruissen, aan de andere bevonden zich Oostenrijkers, geholpen door een Beijersch en Frankfortsch contingent. Groot was het aantal burgers, dat in het rond geschaard stond, hetwelk de strijdenden op allerlei wijze aanmoedigde. Ernstige verwondingen hebben daarbij niet plaats gehad. De senaat dezer stad zal daaruit aanleiding nemen, om het verbod te doen uitvaardigen op het dragen van wapenen door militairen buiten dienst.

— De *Groninger Ct.* deelt het volgende mede: Op Norderney bevinden zich over de 800 badgasten. Men weet reeds, dat ook de Koning van Hanover er weder is, doch niet in welk een talrijk gezelschap Z. M. een groot gedeelte van de reis daarheen heeft gemaakt. Toen het namelijk in de stad Hanover was bekend geworden, dat de Koning des avonds met een extra-trein naar Leer zou gaan, vroeg een milicien, die, na eenigen tijd buitentijds noodeloos de wapens te hebben getorscht weder met groot verlof zou gaan, aan zijn kolonel, of de Koning hem, milicien, die geen reisgeld had, niet een plaatsje zou willen inruimen op den evenbedoelden trein, wat hem de moeite zou uitwinnen van in deze warmte vier of vijf dagen zijne respectieve onderdanen te moeten gebruiken. De kolonel had den inval de boodschap inderdaad over te brengen en de Koning vond de zaak zoo kluchtig, dat hij vroeg of er misschien nog meer zulke verlofgangers waren, en toen hij ten antwoord kreeg, dat er in het geheel ongeveer negentig waren, die dien kant uit moesten, liet Z. M. nog een paar wagens bij den extra-trein aanhechten en vertrok met dat talrijke, vreedzame escorte onder een luid hurrah! naar Leer, waar men des morgens ten 4 ure welbehouden aankwam.

— BERLIJN, 8 Augustus, (des Ochtends). In het jongst verschenen nommer van het *Preuss. Wochenblatt* wordt een artikel gelezen, betreffende den vrede te Villafranca gesloten, waarin met klem wordt aangedrongen op de wijziging der Bondsconstitutie. Na te hebben gezegd, dat het voor de Pruissische regering van het grootste gewigt is, dat de strijdkrachten van Duitschland, wanneer dit noodig geoordeeld wordt, ten naauwste zijn verbonden om vereenigd tegen den gemeenschappelijken vijand te kunnen aangevoerd worden, voegt gemeld blad er bij, dat het toch volstrekt noodzakelijk mag geacht worden, dat de in te voeren hervormingen met toestemming van alle daarbij betrokken staten worden vastgesteld. Men drukt de hoop uit, dat de Pruissische regering spoedig de noodige voorstellen deswege bij de bondsvergadering zal doen. Ook de *Elberf. Zeitung* behandelt ditzelfde onderwerp en drukt den wensch uit, dat de regering het gunstige oogenblik, waarop thans van zoo vele zijden op dergelijke verbetering wordt aangedrongen, niet ongebruikt zal laten voorbijgaan. Het blad voegt er echter bij, dat er geringe hoop op slagen bestaat, dewijl de tegenstand, welke van de zijde van Oostenrijk en eenige andere staten zal geboden worden, waarschijnlijk zeer groot zal zijn, toch dringt men met klem aan op het doen der vereischte voorstellen.

EEN JAVAAN KUNSTENAAR

overgenomen uit het tijdschrift voor Ned. Indie.

Te Brussel is de heer C. Coenaes gevestigd, voormalig landhuurder te Soerakarta. Wij bragten hem in het najaar een bezoek, nieuwsgierig naar de vorderingen in horologiemaken van eenen jongen Javaan, die naar wij vernomen hadden van Java door hem was meêgenomen. Op dat oogenblik was de heer Coenaes afwezig, maar wij werden door zijne echtgenoote ontvangen, die ons voorloopige inlichtingen gaf, en ons bij die gelegenheid eene keurige verzameling van Javaansche wapenen en andere voorwerpen liet zien, en bijzonder een zóó net en volledig gamelanspel, als zeker nergens in Nederland en welligt zelden op Java te vinden is. Alles was met de uiterste zorg onderhouden en in eene afzonderlijke kamer gerangschikt. Mevrouw Coenaes verhaalde veel van den jongen Javaan, Kadio Wer'o. Kromo genaamd. Haar man had den nu overleden Keizer van Soerakarta meermalen opmerkzaam gemaakt op de onbekwaamheid zijner werklieden; zijne pendules en horologien werden aan ongeoefende handen toevertrouwd; zijne goudwerken slecht behandeld. Bij zijn vertrek naar Europa stelde hij den vorst daarom voor, hem eenen zijner panakawan's mede te geven, om tot horologiemaker en goudsmid te worden opgeleid. De Keizer gaf gehoor aan dit voorstel, en Kadio, een' jongeling van 21 jaren, zoon van eenen der onderofficieren van de Javaansche kavallerie van het leger van den Soesoehoenan, volgde den heer Coenaes naar Nederland.

Weldra bleek, dat het een schrandere knaap was, maar dat hij nog nooit iets had geleerd of uitgevoerd. Hij was, sedert zijne eerste jeugd, een gewoon volgeling van den Keizer, in wiens kedaton (paleis) hij geboren was. De heer Coenaes verliet Java, met zijn huisgezin en Kadio, in Junij 1856 en kwam in November van datzelfde jaar te Brussel. Aan boord had Kadio zich uitmuntend gedragen. Zijne zorgen waren, gedurende 23 dagen stormweder, ijverig en groot en kwamen mevrouw Coenaes en hare kinderen zeer te stade; hij verwierf zich toen reeds aller toegenegenheid.

Te Brussel aangekomen, was het uiterst moeijelijk om hem eenig onderrigt te doen geven, daar hij geen woord Fransch kende. Maar in weinige maanden had hij die zwarigheid overwonnen, en in September 1857, werd hij bij den heer HECKMANN, horlogiemaker van het koninklijk laboratorium, als leerling aangenomen. Ook bezocht hij de teekenakademie, om het ornamentteekenen te leeren. Ongelooflijk was de ijver, die KADIO nu aan den dag legde. Hij was altoos aan den arbeid en aan het leeren. Naauwelijks gunde hij zich den tijd om te eten. Des nachts moest men hem het kaarslicht ontnemen, en dwingen om te gaan slapen.

„Gaat naar den heer Heckmann en gij zult hem daar vinden," zeide ons mevrouw Coenaes. Wij lieten er ons terstond heen brengen. Bij het binnentreden, zagen wij den jongen Javaan dadelijk; hij zat met anderen aan het werk. Na den heer Heckman het doel onzer komst te hebben medegedeeld, spraken wij Kadio aan in het Maleisch. Hij was blijkbaar verheugd te zien, dat men zoo veel belang in hem stelde; daarvoor bedankte hij op de beleefdste wijze zoo als de Javanen gewoon zijn. Zonder eenigen ophef liet hij zijn werk zien, hij was bezig met gedeelten van een uurwerk dat zijn eerste proefstuk zou zijn. „Banjak oesah", zeide hij, meenende dat er taai geduld vereischt werd, om alles met zorg en keurigheid te behandelen, zoodat er niets aan ontbrak. De heer Heckmann prees hem buitengemeen. Hij was zijn beste leerling, een voorbeeld in ijver en goed gedrag, uiterst bevattelijk, nadenkend en doordenkend, en van alles uitleg verlangend, die hem natuurlijk met toegenegenheid gegven werd. De heer Heckmann verzekerde, dat hij reeds een bekwaam werkman genoemd kon worden en de heer Coenaes groote eer met hem zou inleggen. Geen zijner leerlingen, ofschoon veel langer bij hem, had het nog zoo ver gebragt.

Kadio ziet er jeugdig uit; hij is tenger van gestalte, en heeft een voorkomen zonder bevalligheid, maar dat schranderheid verraadt. Reeds in den eersten tijd van zijn leerlingsloop, had hij zich onderscheiden door het keurig vervaardigen van kleine gereedschappen: bijteltjes, schroefdraaijers enz.; voorts leerde hij vlug het vijlen en polieren van staal en koper. Het onderscheid in de stelsels der uurwerken, vatte hij spoedig. Het snijden van raderen en wat er dies meer is, leerde hij even vaardig. Met weinig moeite,

in weinige maanden, was hij verder gevorderd dan anderen, die reeds drie jaren bij zijnen meester waren.

Hoogst voldaan over ons bezoek verlieten wij den jongen man, den Javaan, die ook hier overtuigend bewees, dat hij vatbaar is, ofschoon in de eerste jeugd verwaarloosd, om in korten tijd snel te ontwikkelen, als hem daartoe slechts de weg geopend wordt. (*) „Ik mag zeggen," schreef de heer Coenses later in Junij jl., „dat het mij gelukt is van dezen Javaan een waar kunstenaar te maken. Ik mag de voldoening genieten, dat hij, in September aanstaande, den eersten prijs van zijne klasse in het ornament teekenen behalen zal." In die klasse zijn zes en veertig leerlingen, die allen drie en vier jaar op de teeken-akademie zijn. Toen gij Kadio bezocht, was hij bezig met het vervaardigen van vier uurwerken, elk in een bijzonder stelsel; twee daarvan zijn thans afgewerkt. Het eerste is een cijlinder; dat heeft hij voor zich zelf bestemd. Het andere is sedert eenige dagen gereed en bestemd voor den keizer van Soerakarta. Het is een: *Duplex à balancier compensateur* op tien steenen. Het grenst aan den chronometer, en is een „ouvrage de precision;" 't is bestand tegen alle temperaturen, zoowel strenge koude als groote warmte. De kas is te Brussel vervaardigd. Plaat, wijzers, groote veer en espiraal zijn ook niet van zijne hand. Deze voorwerpen worden nooit door de horlogiemakers zelven gemaakt. Ze komen uit de fabrieken. Het werk moet nog naar Zwitserland, om er te vergulden wat van koper is gemaakt. Ik zal het u toezenden, om aan allen, die de Javanen in kunst en wetenschap zoeken vooruit te helpen, te doen zien, wat men van hen maken kan, zoo men zich maar met hen bezig houdt en vaderlijk voor hen zorgt."

De *duplex* werd vervolgens door den heer Coenaes overgezonden. Het werd terstond gebragt bij den heer van Wielik, horologiemaker van H. M. de koningin. Zijn oordeel was allergunstigst. Daarna lieten wij het te Amsterdam zien en beoordeelen door den heer Hohwu, fabriekant van chronometers voor de koninklijke marine. Ook deze roemde het werk. Hij was er zoo voldaan over, dat hij het onmogelijk verklaarde, dat Kadio het, na zoo korte studie, gemaakt kon hebben. Tot het wegnemen van allen twijfel, verzochten wij den heer Coenaes het overleggen van bewijzen. Dit heeft hij gedaan door de toezending van eene verklaring van den heer Heckmann houdende betuiging „naar pligt en geweten," dat Kadio in zijn atelier sinds September 1857 werkzaam is, en dat hij het overgezonden horologie *„alleen gemaakt heeft,"* en het door hem, zoo als gebruikelijk is, alleen is gerepasseerd. Dit certificaat is mede onderteekend door Dr. Arthur Muller, door den *„Horloger de la ville,"* door den *„Horloger des chemins de fer de l'état de Belge* door drie élèves van den heer Heckman en door den heer Coenaes zelf, die allen verklaren: „dat de getuigenis van den heer Heckmann *„getrouw aan de waarheid is,"* daar zij dikwijls de gelegenheid gehad hebben Kadio aan het bewuste horologie te zien werken. „Het moge wonderlijk schijnen," schreef de heer Coenaes „in zulk een' korten tijd, zulke vorderingen te zien maken, maar het is zoo."

Het horlogie is op dit oogenblik nog onder onze berusting; 't is reeds door den Minister van Staat, Rochussen, en vele anderen bezigtigd en nog eenigen tijd ter bezigtiging beschikbaar. Behalve de Javaansche cijfers op de wijzerplaat, zijn op het werk nog twee Javaansche inscriptiën geplaatst één van vijf, en één van ééne regel. De eerste luidt aldus:

„Kadio habdi dalam ponokawan djam hing Soerokarto moerid hipoen toewan Higman Brussel", dat wil zeggen: „Kadio, uw bediende, leerling-uurwerkmaker van den heer Heckmann te Brussel." De tweede inscriptie bevat deze woorden: *Kadio hing kang damel"*, hetgeen beteekent: Kadio heeft dit gemaakt.

Kadio zal nu weldra een begin maken met het aanleeren van het ambacht van goud- en zilversmid. Na voldoende vordering hierin, zal hij naar Soerakarta terugkeeren.

CORNETS DE GROOT.
VAN HOEVELL.

(*) Dit argument is niet duidelijk. Bedoelen de heeren Schrijvers daarmede dat *die* Javaan, individueël, vatbaar is, dan is het van weinige beteekenis, want de bewijzen dat er onder de Javanen schrandere en vatbare menschen zijn, zijn *legio*. — Willen zij er echter mede zeggen dat de Javaan in algemeenen zin bevattelijk is en slechts gelegenheid behoeft om zich snel te ontwikkelen, dan is het eene onwaarheid want op Java is de karaktertrek onbevattelijkheid, luiheid en gehechtheid aan den ouden *adat*. — Het verhaal is interessant, maar bewijst niets anders als dat de Soesoehoenan schrander genoeg was om uit zijne volgelingen een zeer bevattelijk sujet uit te zoeken voor de reis naar Europa. Over het algemeen zijn de Javanen weinig bedeeld met perspicaciteit, maar op Java, als overal, zijn er ook die boven de massa uitmunten.

GEBOORTEN, HUWELIJKEN EN STERFGEVALLEN

Bevallen.

De echtgenoot van J. C. Saijers, Z. Batavia 18 September. — C. E. Tollens, geb. Tiekens, D. Kramat 8 October. — T. Scharff, geb. Mosselman, Z. Batavia 3 October. — H. C. C. Manuel, geb. Wener, D. Soeracarta 26 September. — De echtgenoote van H. L. de Lijon, Z. Samarang 30 September.

Overleden:

J. A. Batiest, 70 j. Japara 27 Augustus. — De zuster van den heer E. J. L. Fuhri, Batavia 21 September. — Vrouwe H. J. Gerlagh, Buitenzorg 24 September. — E. W. Caspersz, geb. Baeh, 61 j. Pattie 24 September. — Vrouwe H. C. Hendriks, 37 j. Batavia 25 September. — Het zoontje van H. Kiel, 3 m. Soerabaya 4 October. — F. W. Karthaus, 29 j. en 25 d. Soerabaya 19 October. — Het zoontje van A. de Bruijn, 1. j. Samarang 25 September.

VERTREKKENDE PERSONEN.

L. de Maret en familie.

SCHEEPSBERIGTEN.

Aangekomen Schepen te Soerabaya.

Datum.		Vlag.	Namen der Schepen.	Gezagvoerder.	Van
October.	8	Nederlandsche	Louis	J. P. Hessels	Makasser.
„	—	„	Susanna en Elisabeth	C. Ouwehand	Batavia.
„	9	Nederl. Ind.	Stoomschip Samarang Packet	J. F. Scheel	„
„	—	Nederlandsche	Pieter	C. F. Lammerts	Passoeroean.
„	—	„	Euterpe	A. Kuipers	Batavia.
„	10	Balische	Ardioeno	Sariedjo	Balie (Badong).
„	—	Nederlandsche	Scheveningen	G. K. Annokkee	Batavia.
„	—	Nederl. Ind.	Stoomschip Oenarang	S. van Hulstijn	Samarang.
„	—	Nederlandsche	Reijerwaard	W. J Sablairolles	Batavia.
„	—	Nederl. Ind.	Stoomschip Padang	A. Guijot	„
„	11	„ „	Hoksing	Ho Boenting	Riouw.
„	—	„ „	Stoomschip Javaan	H. Coldenhoff	Pasoeroean.
„	—	Balische	Poospa	Abdul Soekoer	Grissee.

Vertrokken Schepen van Soerabaya.

Datum.		Vlag.	Namen der Schepen.	Gezagvoerder.	Naar.
October.	8	Nederlandsche	Prins Veldmaarschalk	D. J. Immink	Nederland via Panaroekan.
„	9	„	Jan Schouten	J. Coening Meijer	„ „ Pasoeroean.
„	—	„	Staatsraad Baud	F. de Jong	„ „ „
„	—	Nederl. Ind.	Stoomschip Javaan	H. Coldenhoff	Pasoeroean.
„	—	„ „	Macao	J. Kroll	Nederland.
„	—	„ „	Stoomschip Palembang	W. A. J. Kuller	Batavia via Samarang.
„	10	Engelsche	Anna Dixon	Th. Eves	„
„	11	Nederl. Ind.	Stoomschip Samarang Packet	J. F. Scheel	„ v. Samarang en Cheribon.
„	—	„ „	Hing Aan	Hadjie Seman	Balie.

In lading liggende Schepen te Soerabaya.

Vlag.	Namen der Schepen.	Gezagvoerders.	Bestemming.	Agenten.
Amerikaansche	Spitfire	J. W. Areij	Onbepaald	Fraser Eaton & Co.
Nederlandsche	Regina Maria	Ouwehand	Nederland	„ „ „ „
„	Goede Verwachting	Van Lindonck	„	„ „ „ „
„	Walcheren	K. Hoek	Rotterdam	„ „ „ „
„	Zeeland	H. P. Hazewinkel	Nederland	„ „ „ „
Engelsche	Roijal Sovereign	J. Vibert	Onbepaald	„ „ „ „
Nederlandsche	Koophandel	Crevecoeur	Nederland	„ „ „ „
„	Samarang	Swart	„	„ „ „ „
„	Krimpenerwaard	Speenhoff	„	„ „ „ „
Hamburgsche	Herschel	Hauschild	Onbepaald	Mathieu Ebbs Ruijs & Co.
„	Elise Rübke	Boijsen	Nederland	„ „ „ „ „
Nederlandsche	Cornelis Wernard Eduard	Bakker	„	„ „ „ „ „
„	Arlequin	Singer	Onbepaald	Schimmelpenninck & Co.
„	Bommelerwaard	Loos	Nederland	„ „ „
„	IJssel	Maarschalk	Batavia	„ „ „
„	Java	Worthington	Onbepaald	„ „ „
„	Generaal Michiels	D. de Wilde	Nederland	„ „ „
„	Clio	Wijnmalen	„	„ „ „
„	Hollandia	C. C. Ruige	„	„ „ „
„	Pieter Corneliszoon 't Hooft	N. Koens	Nederland	J. F. van Leeuwen & Co.
„	E. W. van Dam van Isselt	Kolm	Onbepaald	„ „ „ „ „ „
„	Prins Maurits	J. J. Bart	„	B. Kopersmit & Co.
„	Admiraal van Heemskerk	Koning	Nederland	„ „ „ „
„	Marianne	H. P. Gronbeck	Amsterdam	„ „ „ „
„	Gebrs. Houtman	C. J. Bax	Onbepaald	B. J. van Eck & Co.
„	Samuel Hendricus	A. G. Bouten	In reparatie	„ „ „ „ „ „
„	Vesta	J. P. C. Gerrebrands	Holland	„ „ „ „ „ „
„	Maria Magdalena	J. H. Willenbrink	„	„ „ „ „ „ „
„	Quatre Bras	F. B. Bondix	„	„ „ „ „ „ „
„	Johannes Christiaan	C. van Heemstede Obelt	„	„ „ „ „ „ „
„	Bulgersteijn	Verhagen	Boni.	E. Ten Brinck & Co.
„	Ida Willemina	Van Wijland	„	„ „ „ „ „
„	Nieuw Lekkerland	Hoffmann	Nederland	„ „ „ „ „
„	Maria Catharina	H. C. de Bos	Amsterdam	P. Kervel & Co.
„	Maria Agnes	G. Ten Brinck	„	„ „ „ „

Aangekomen Passagiers.

Met de Nederl. bark *Louis*, Kapt. der Inf. de Kroon en de Scheepsklerk Pireniseen.— Met het Nederl. Ind. stoomschip *Samarang Packet*, Z. M. troepen en bannelingen.— Met het Nederl. Ind. stoomschip *Oenarang*, de heer van Delden, Loudon, MacLean, Maasland, Renoult Michel, Z. M. troepen en bannelingen.— Met het Ned. Ind. stoomschip *Padang*, luitenant-ter-zee 1ste klasse J. Vos, kapitein Dunn, de heeren Smit Monhemius, Cull, Treump, mejufvrouw Chrissled, Z. M. troepen en bannelingen.

Vertrokken Passagiers.

Met het Ned. Ind. stoomschip *Palembang*, de heeren W. L. Versteegh en familie, F. Booth, Verhoef, mevrouw de weduwe Karthaus, mejufv. Versteegh, Z. M. troepen en bannelingen.

SCHEPEN LIGGENDE TER REEDE.

Z. M. wachtschip Batavia; de stoomschepen Phoenix, Suriname en schroefkorvet Groningen, Transportschip Merwede; de stoomschip Merapie; de schoenerbrik Sijlph; de stoomschip Merapie; schroefschoener Java; de schepen Prins Maurits, Spitfire, Djoedool Moebarak, De goede Verwachting, Herschel, Pieter Corneliszoon 't Hooft, Samarang, IJssel, en Hollandia; de stoomschepen Batavia, Oenarang, Padang en Javaan; de barken Fatal Ma-an, Louisa Jacoba Johanna, Naim Balgijer, Marion Macentyre, Samuel Hendrikus, Meteor, Arlequin, Ida, Regina Maria, Bulgerstijn, Ida Wilhelmina, Walcheren, Nieuw Lekkerland, Vesta, Fathool Wahab, Bommelerwaard, Krimpenerwaard, Salma, Waalstroom, Faulke Nassar, Bacht Mastora, Abdool Hassim, Clio, Calijpso, Maria Catharina, Maria Magdalena, Quatre Bras, Maria Agnes, Java, Architect, De Nederwaard, Agatha en Maria, Generaal Michiels, de Beurs van Rotterdam, Johannes Christiaan, Elise Rubcke, Roijal Sovereign, Dennok Bientang Toedjoe, Louis, Susanna en Elezabeth, Pieter Euterpe, Scheveningen, Reijerwaard en Hoksing, de brikken So-Ootdin en Risgil Hair; de schoeners Sarie Tengaroong, Carolina, Ester Helena, Coquette en Bintang Tjigoan.

PASOEROEAN.

AANGEKOMEN.

3 October. Het Nederl. schip *Borneo*, gezagv. D. VAN AMERONGEN, van Soerabaya.

5 October. De Nederl. Ind. kotter *Krabbe*, gezagv. MARDAM, van Soerabaya.

7 October. Het Nederl. Ind. schip *Jeannette Agatha*, gezagv. A. CLEIJNDERT, van Soerabaya.

VERTROKKEN.

1 October. De Ned. Ind. schoener *Bella*, gezagv. JONO, naar Sumanap.

8 October. Het. Ned. Ind. schip *Maria Adriana*, gezagv. S. VAN DER HELD Sz., naar Samarang; het Hamb. schip *Johannes*, gezagv. C. J. I. BRUHN, naar Sijdneij.

8 October. Het Ned. schip *Pieter*, gezagv. S. F. LAMMERTS, naar Nederland via Soerabaya; het Fransche schip *Jessore*, gezagv. C. GACHET, naar Frankrijk via Samarang en Batavia; het Engelsche schip *Cherokee*, gezagv. W. ALLAN, naar Nederland.

SCHEPEN LIGGENDE TER REEDE.

Nederlandsche schepen Admiraal van Heemskerk, Vereeniging, Borneo en Jeannette Agatha; de kotters Mad Mira en Krabbe.

Aan- en Uitvoer te Soerabaya van den 10den tot en met den 12den October 1859.

AANVOER.

Van Balie per de Ned. Ind. schoener *Ardjoeno*, gezagv. SARIEDJO, agent Gezagvoerder.

480 picols rijst, 45 picols koffij, 10 picols klapper-olie, 6 picols korianderzaad, 2000 stuks kokosnoten en kleinigheden, Gezagvoerder.

Van Batavia per het Nederl. schip *Susannah en Elizabeth*, gezagv. OUWEHAND, agenten FRASER EATON & Co.

180,000 stuks goenie-zakken, 3 picols goenie-garen, 6 rolwagens, 4 kisten koopmanschappen, N. H. M.

Van Batavia per stoomschip *Oenarang*, gezagv. VAN HULSTIJN, agenten ADAM & Co.

358 collis manufacturen, 171 collis diverse koopmanschappen, 49 kisten manilla sigaren, 7 picols bladkoper, 10 pakken was, 107 kisten wijn, 204 vaatjes boter, 15 kisten portwijn, 20 collis bier, 100 kelders genever, 30 picols witte dammar, 16 meubelen, ADAM & Co; 5 kisten kramerijen, 8 kisten manufacturen, FRASER EATON & Co; 1 kist opium, THOMAS; 1 kist sarongs, MATHIEU EBBS RUIJS & Co; 5 kisten manufacturen, McMILLAN MARTEN & Co; 77 collis koopmanschappen, diverse Arabieren en Chinezen.

Marktprijzen.

SUIKER ƒ 16½.—
KOFFIJ.
RIJST (CARGA) per koijang ƒ 115 à ƒ 130 —
Id. (WITTE) „ „ ƒ 160 à ƒ 165.—
KOEHUIDEN per picol.
ARAK per legger ƒ 50.—
OLIE (KLAPPER) ƒ 23.—
OLIE (KATJANG.)
KADJANG MATTEN.
ROTTING ƒ 8 à ƒ 9.—
WISSELKOERS ƒ 103 à ƒ 104%.—

PROTESTANTSCHE EEREDIENST

Zondag den 16den October 1859.
's Morgens ten half negen ure.
BEVESTIGING VAN LIDMATEN.
en
Voorbereiding voor het H. Avondmaal.
Ds. MOUNIER.

ROOMSCH KATHOLIEKE EEREDIENST

Zondag den 16den October 1859.
's Morgens ten half negen ure.

De inteekening in Nederland kan geschieden bij L. VAN BAKKENES & Co te *Amsterdam* en W. J. VAN HAREN NOMAN te *Leiden*.

GEDRUKT BIJ LE ROY & Co TE SOERABAYA.